ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Аналіз роботи над роллю

Колективні проєкти:

Федеріко Гарсія Лорка «Дім Бернарди Альби» роль Мартіріо

Моріс Метерлінк «Синій Птах» роль Душа Світла

Індивідуально творчий проєкт:

Неда Неждана «Моно-бомба»

Студентки гр. 6.0262

Поражницької Марії Романівни

Запоріжжя

2026

ЗМІСТ

ВСТУП 1..... 4
РОЗДІЛ 1. Федеріко Гарсія Лорка «Дім Бернарди Альби» 6
1.1. Процес формування характеру сценічного персонажу Мартіріо 6
1.2. Створення «роману життя» персонажу Мартіріо..... 8
1.3. Характеристика персонажу.....9
1.4. «Схема» спілкування персонажу з іншими дійовими особами п'єси 11
1.5. Аналіз змісту художньо-естетичної інформації 12
1.6. Робота над гримом та костюмом персонажу..... 13
1.7. Список використаних джерел..... 15
1.8. Додатки..... 16
ВСТУП 2..... 17
РОЗДІЛ 2. Моріс Метерлінк «Блакитний Птах» 19
2.1. Процес формування характеру сценічного персонажу Душа Світла..... 19
2.2. Створення «роману життя» персонажу Душа Світла 20
2.3. Характеристика персонажу..... 20
2.4. «Схема» спілкування персонажу з іншими дійовими особами п'єси 22
2.5. Аналіз змісту художньо-естетичної інформації 23
2.6. Робота над гримом та костюмом персонажу..... 25
2.7. Список використаних джерел..... 26
2.8. Додатки..... 27
ВСТУП 3..... 28
РОЗДІЛ 3. Неда Неждана «Моно-Бомба» 30
3.1. Визначення ідеї проекту, пошук літературного матеріалу..... 30
3.2. Вибір драматургічного матеріалу та обґрунтування актуальності..... 30
3.3. Дослідницька база..... 31
3.4. Первинний психологічний портрет персонажа..... 31
3.5. Визначення художньої мети 32
3.6. Аналіз монологу та внутрішнього конфлікту 32
3.7. Постановчий план..... 33

3.8. Сценічне рішення монологу 34
3.9. Побудова характеру персонажа..... 34
3.10. Аналіз недоліків та досягнень, виявлених у роботі над проєктом 35
3.11. Список використаних джерел..... 36
3.12. Додатки..... 37
ВИСНОВКИ..... 38

ВСТУП 1

Метою даної роботи є створення та аналіз сценічного образу Мартіріо у п’єсі Федеріко Гарсії Лорки «Дім Бернарди Альби», дослідження її психологічного портрета, внутрішнього конфлікту, життєвої історії та системи взаємин з іншими персонажами, а також визначення особливостей зовнішнього втілення образу через костюм, грим і сценічну пластику.

Театральне мистецтво є одним із найскладніших і найглибших видів художньої творчості, оскільки його основою є жива людина, її внутрішній світ, емоції, переживання та здатність до перевтілення. Робота актора над роллю передбачає не лише вивчення тексту драматичного твору, а й глибоке дослідження характеру персонажа, його життєвих обставин, мотивів поведінки та внутрішніх конфліктів. Саме через створення сценічного образу актор має можливість донести до глядача авторську ідею, розкрити психологію героя та викликати емоційний відгук.

У даній роботі досліджується процес створення сценічного образу Мартіріо з п’єси Федеріко Гарсії Лорки «Дім Бернарди Альби».

Образ Мартіріо у п’єсі Федеріко Гарсії Лорки «Дім Бернарди Альби» є одним із найскладніших і найтрагічніших жіночих характерів у світовій драматургії XX століття. Через цю героїню автор розкриває тему придушених почуттів, соціальних обмежень, внутрішньої самотності та неможливості реалізації особистого щастя в умовах жорстких родинних і суспільних правил.

Мартіріо живе в атмосфері постійного контролю з боку матері Бернарди, де будь-який прояв індивідуальності або емоційності суворо засуджується. Її характер формується під впливом ізоляції, невпевненості в собі, фізичної слабкості та глибокого душевного болю, спричиненого нерозділеним коханням і минулими розчаруваннями. Усе це поступово перетворює її на замкнену, стриману та емоційно пригнічену особистість.

Актуальність дослідження образу Мартіріо полягає в тому, що через її внутрішній світ розкривається одна з головних проблем п’єси конфлікт між природними людськими почуттями та жорсткими соціальними нормами. Її

постать дозволяє глибше зрозуміти трагічну атмосферу твору та психологічні механізми формування людської поведінки в умовах обмеження свободи.

Таким чином, дослідження сценічного образу Мартіріо спрямоване на розкриття її внутрішнього конфлікту, аналіз життєвого шляху та визначення засобів сценічної виразності, які допомагають передати складність і багатогранність цієї героїні на сцені.

РОЗДІЛ 1. Федеріко Гарсія Лорка «Дім Бернарди Альби»

1.1. Процес формування характеру сценічного персонажу Мартіріо

Для створення сценічного образу Мартіріо я ознайомилася з біографією та творчою спадщиною іспанського драматурга Федеріко Гарсії Лорки, а також дослідила історію написання його п'єси «Дім Бернарди Альби».

Федеріко Гарсія Лорка є одним із найвизначніших представників іспанської літератури XX століття. Майбутній письменник народився в Андалусії, регіоні з багатою культурною спадщиною, яка суттєво вплинула на його художній світогляд. Народні традиції, пісні, звичаї та особливості місцевого життя стали невід'ємною частиною його творчості. У своїх творах Лорка порушував питання людської свободи, соціальних обмежень, кохання, честі та трагічного протистояння особистих бажань суспільним вимогам.

Навчаючись в університеті, Лорка цікавився не лише літературою, а й музикою та театром. Значну роль у його творчому становленні відіграла практична робота в театрі. Він очолював пересувний студентський театр «Ла Баррака», знайомлячи різні регіони Іспанії з класичною драматургією. Цей досвід безпосередньо вплинув на його розуміння сцени та принципи створення драматичних образів.

Творчість Лорки вирізняється поєднанням реалістичного зображення життя з глибоким символізмом. Його персонажі завжди мають багатий внутрішній світ, а конфлікти зумовлені не лише зовнішніми обставинами, а й боротьбою людських почуттів із соціальними заборонами. Особлива увага у його творах приділяється жіночим образам, через які автор досліджує проблеми свободи, самотності та залежності людини від традицій.

П'єса «Дім Бернарди Альби», написана 1936 року, стала останньою завершеною драмою Лорки. Автор визначав її як драму про життя іспанських жінок. У центрі сюжету життя родини Бернарди Альби, яка після смерті чоловіка встановлює в домі суворі правила та прирікає своїх дочок на багаторічну ізоляцію від зовнішнього світу. У таких умовах між персонажами

виникають гострі конфлікти, спричинені прагненням до особистого щастя та неможливістю його досягти.

Працюючи над образом Мартіріо, я намагалася зрозуміти внутрішній світ героїні, її почуття, переживання та причини її вчинків. Під час першого знайомства з п'єсою Мартіріо здалася мені похмурою, замкненою та озлобленою дівчиною. Її різкі висловлювання та заздрість до сестер викликали неоднозначне ставлення. Спочатку складалося враження, що вона свідомо створює конфлікти та прагне завадити чужому щастю. Однак у процесі детального аналізу персонажа я зрозуміла, що за її суворістю приховується глибока внутрішня трагедія. Мартіріо живе в атмосфері постійних заборон і обмежень. Вона не має можливості відкрито висловлювати власні почуття та реалізовувати свої бажання, до того ж дівчина має фізичну вваду, яка тисне на неї морально. Самотність, розчарування та усвідомлення власної нещасливої долі поступово накопичуються в її душі та впливають на її характер.

Особливо важливим для розуміння образу стало її ставлення до Пепе Римлянина. Пепе Римлянин — молодий чоловік, наречений Ангустіас, у якого таємно закохані Мартіріо та Адела. Закоханість, яка не може бути взаємною, породжує в Мартіріо внутрішній конфлікт. Вона страждає від нерозділених почуттів і водночас змушена спостерігати за тим, як об'єкт її кохання пов'язаний з іншою сестрою. Саме це протиріччя багато в чому визначає її поведінку протягом розвитку дії.

Під час роботи над роллю я прагнула показати не лише зовнішню стриманість і суворість героїні, а й її внутрішню вразливість. Для мене було важливо передати самотність Мартіріо, її пригнічені мрії та постійне відчуття несправедливості. Незважаючи на складність характеру, вона викликає співчуття, оскільки є жертвою обставин, традицій і власних нездійсненних бажань.

У процесі створення сценічного образу я дійшла висновку, що головною рисою Мартіріо є її внутрішня боротьба між прагненням до щастя та усвідомленням неможливості його досягнення. Саме ця суперечність формує

її характер і визначає її вчинки. Працюючи над роллю, я намагалася створити багатогранний образ жінки, яка приховує свої справжні почуття за зовнішньою стриманістю, але водночас переживає сильні емоції та глибокі душевні страждання. Також важливим аспектом є відтворення пластики персонажа, адже Мартіріо горбата дівчина.

1.2. Створення «роману життя» Мартіріо

Мартіріо народилася в заможній родині Бернарди Альби та її другого чоловіка Антоніо Марії Бенавідеса. Вона була однією з п'яти дочок, які виховувалися в атмосфері суворих традицій, беззаперечного послуху та поваги до родинної честі. З дитинства дівчина звикла до того, що особисті бажання повинні поступатися суспільним правилам і волі матері.

Мартіріо росла тихою, стриманою та замкненою. На відміну від молодших сестер, вона рідко відкрито висловлювала свої думки та почуття. Вона народилась приблизно в 1890 році і була другою дочкою в сім'ї після Ангустіас. Її характер формувався під впливом суворого виховання Бернарди, яка вимагала від дочок покори, дисципліни та бездоганної поведінки. У будинку матері панували жорсткі правила, тому Мартіріо навчилася приховувати свої переживання та тримати емоції під контролем. У тексті Лорки сказано, що вона хвороблива, слабка здоров'ям, має непримітну зовнішність і почувається менш привабливою за сестер.

У молодості в житті Мартіріо з'явився Енріке Уманес. Він виявляв до неї симпатію і навіть мав намір одружитися з нею. Для дівчини це стало надією на власне щастя та можливість створити сім'ю. Проте Бернарда втрутилася в ці стосунки і заборонила їх, вважаючи Енріке негідною партією для своєї доньки. Через це омріяний шлюб не відбувся. Втрата цього чоловіка стала для Мартіріо сильним ударом, який залишив глибокий слід у її душі. Після цього вона почала дивитися на життя більш похмуро і втратила віру в можливість особистого щастя і пізнання любові із справжнім чоловіком. Це породжувало в ній внутрішню самотність і робило її ще більш замкненою. З роками біль від

втраченого кохання та постійне життя в умовах обмежень накопичувалися, перетворюючись на образу та гіркоту.

Після смерті батька життя родини стало ще суворішим. Бернарда оголосила восьмирічну жалобу і фактично відрізала дочок від зовнішнього світу. Для Мартіріо це означало остаточну втрату надії на зміни. Вона змушена була жити в домі, де кожен крок контролювався матір'ю, а будь-який прояв почуттів засуджувався.

Нові переживання прийшли в її життя разом із Пепе Римлянином. Мартіріо закохалася в нього, хоча знала, що він заручений з її старшою сестрою Ангустіас. Вона приховувала свої почуття від усіх, але внутрішньо страждала через неможливість бути поруч із коханою людиною. Особливо болісним для неї було усвідомлення того, що Пепе насправді цікавиться не Ангустіас, а молодшою сестрою Аделою.

Ревнощі, образа, нерозділене кохання та багаторічні душевні рани поступово руйнували внутрішній світ Мартіріо. Вона опинилася між бажанням бути щасливою та переконанням, що це щастя для неї недосяжне. Саме цей внутрішній конфлікт визначає її поведінку протягом усієї п'єси.

На мою думку, Мартіріо є однією з найтрагічніших героїнь твору. Вона не народилася злою чи заздрісною людиною. Такою її зробили життєві обставини. Упродовж усього життя вона прагнула любові, розуміння та особистого щастя, але так і не змогла їх знайти. Саме тому образ Мартіріо викликає не осуд, а співчуття, адже вона стала жертвою не лише власних помилок, а й жорстоких законів суспільства та родини, в якій жила.

1.3. Характеристика персонажу

Вік персонажа: близько 30 років.

Середовище, де виріс персонаж: іспанська провінція кінця XIX – початку XX століття, будинок суворої матері, обмежений зовнішнім світом.

Соціальне походження: заможне сільське дворянство.

Типові риси середовища: життя підпорядковане суворим сімейним і соціальним нормам, велика увага приділяється репутації родини, думка

оточуючих має вагу, панують консервативні погляди на життя, а жінкам обмежено право самостійно обирати кохання та свободу.

Надзадача п'єси: розкрити, як позбавлення особистої свободи, нерозділені почуття та жорсткі суспільні правила стають причиною внутрішнього конфлікту й трагічної долі героїні.

Наскрізна дія персонажа: приховувати почуття та емоції, пристосовуватися до суворих правил матері, стримувати власні бажання, водночас переживати нерозділене кохання до Пепе Римлянина.

Головні думки персонажа: Мартіріо постійно зважує власні почуття і страх перед осудом матері та суспільства. Вона усвідомлює, що не зможе реалізувати особисте щастя, і намагається тримати все в собі, приховуючи любов до Пепе Римлянина і образу на чоловіків після розчарування з Енріке Уманесом.

Смаки, навички, заняття: допомагає по дому, шиє, спостерігає за сестрами, навчена дисципліні і скритності. Любить порядок і спокій, але через замкнутість і гіркоту уникає конфліктів при матері.

Головна риса характеру: замкнутість

Інші риси характеру: замкнутість, тривожність, ревнощі, стриманість, невпевненість у собі, спостережливість, терпіння, образливість.

Внутрішній конфлікт: Мартіріо прагне любові і свободи почуттів, але одночасно боїться осуду матері і суспільства; нерозділене кохання до Пепе Римлянина підсилює внутрішню напругу, а життєві обмеження та комплекс неповноцінності формують її глибоку самотність.

Еволюція персонажа: Протягом п’єси Мартіріо практично не змінюється зовні, але внутрішньо стає ще розчарованішою. Її переживання стають гострішими через інтриги сестер та любовні стосунки Пепе Римлянина, що підкреслює психологічну складність і трагізм героїні.

1.4. «Схема» спілкування персонажу з іншими дійовими особами п'єси

Мартіріо- Бернарда

Стосунки між Мартіріо та матір'ю побудовані на страху, підпорядкуванні та прихованому внутрішньому опорі. Мартіріо звикла не заперечувати Бернарді відкрито, але її поведінка часто містить приховане невдоволення та емоційне напруження. Вона частково приймає суворі правила дому, проте внутрішньо страждає від придушення власної свободи.

Мартіріо- Ангустіас

Відносини між сестрами напружені та відсторонені. Мартіріо не має з Ангустіас близького емоційного зв'язку, але відчуває до неї заздрість, оскільки та є нареченою Пепе Римлянина і отримує спадок. Це посилює її внутрішній біль і відчуття несправедливості.

Мартіріо- Магдалена

Спілкування стримане. Магдалена і Мартіріо не конфліктують відкрито, але між ними немає довіри чи глибокого контакту. Їхні стосунки визначаються спільною атмосферою пригніченості в домі.

Мартіріо- Амелія

Взаємодія спокійна, але віддалена. Амелія уникає конфліктів, і Мартіріо також не проявляє до неї відкритої агресії. Вони співіснують у стані прийняття суворих правил дому.

Мартіріо- Адела

Найнапруженіші стосунки серед сестер. Мартіріо відчуває до Адели ревнощі через її відвертість, сміливість і зв'язок із Пепе Римлянином. Між ними часто виникають конфлікти, що поступово загострюються і впливають на розвиток трагедії.

Мартіріо- Понсія

Понсія є єдиною людиною, якій Мартіріо частково довіряє, хоча й не відкривається повністю. Між ними існує певне розуміння жіночої долі та

спільного життя в умовах обмежень, проте Мартіріо все одно залишається замкненою у своїх переживаннях.

Мартіріо- Хосефа

Хосефа є частиною соціального оточення родини, і Мартіріо ставиться до неї стримано, без довіри. Хосефа може коментувати події і давати поради, але Мартіріо рідко прислухається, залишаючись замкнутою у власних почуттях.

Мартіріо- Пепе Римлянин

Стосунки повністю опосередковані, без прямого спілкування, але емоційно дуже сильні. Мартіріо закохана в Пепе, однак змушена приховувати свої почуття. Його увага до Адели викликає в неї ревнощі, біль і внутрішній конфлікт, що стає одним із ключових чинників її драматичної поведінки.

1.5. Аналіз змісту художньо-естетичної інформації

Події п’єси «Дім Бернарди Альби» розгортаються в невеликому селі Іспанії після смерті другого чоловіка Бернарди. Одразу після поховання вона встановлює в домі восьмирічну жалобу, повністю ізолюючи своїх дочок від зовнішнього світу та забороняючи їм будь-які контакти з людьми. З перших сцен у творі відчувається важка, напружена атмосфера замкненого простору, де життя повністю підпорядковане суворим правилам матері.

Бернарда виступає беззаперечною господинею дому, для якої найвищими цінностями є родинна честь, бездоганна репутація та схвалення суспільства. Вона переконана, що жорсткий контроль і дисципліна є єдиним способом уберегти дочок від помилок і зберегти гідність сім’ї. Саме тому вона постійно наглядає за ними та не допускає жодних проявів самостійності чи непослуху.

У центрі сюжету постає зіткнення між молодими жінками, які прагнуть любові, свободи та особистого щастя, і суворими правилами Бернарди. Особливо яскраво це проявляється в історії Адели та її почуттів до Пепе Римлянина, що стає головним поштовхом до розвитку конфлікту. У п’єсі

підкреслюється думка, що справжні людські емоції неможливо повністю придушити, навіть якщо зовнішні обставини цьому сильно протидіють.

Мартіріо, на відміну від Адели, внутрішньо стримана та замкнена. Вона відчуває біль через нерозділене кохання та розчарування у чоловіках, особливо після історії з Енріке Уманесом, який спочатку проявив увагу, обіцяв прийти, а потім не з'явився, залишивши Мартіріо чекати всю ніч. Вона усвідомлює власні фізичні вади, відсутність краси і більше не довіряє чоловікам. Проте до Пепе Римлянина в неї виникають щирі та сильні почуття, які вона змушена приховувати. Мартіріо живе у постійному внутрішньому конфлікті: з одного боку, страх перед суворою матір'ю та соціальними нормами, з іншого бажання любові та уваги, що підсилює її страждання.

Кожна з дочок Бернарди реагує на тиск матері по-своєму, і через їхні переживання Лорка показує різні жіночі долі та способи боротьби з обмеженнями. Мартіріо є прикладом тих, хто змушений стримувати емоції і підкорятися правилам, при цьому відчуваючи глибокий внутрішній протест і біль.

Фінал п'єси, хоча й трагічний, є логічним наслідком суворого контролю Бернарди та прихованих почуттів дочок. Система дисципліни і правил, яку вона створила, поступово руйнується під тиском любові, ревнощів і внутрішніх конфліктів, що накопичувалися в домі.

Отже, «Дім Бернарди Альби» — це не лише сімейна драма, а й соціально-психологічна історія про зіткнення свободи і обов'язку, почуттів і традицій, особистості й жорстких суспільних норм. Мартіріо в цій історії символізує внутрішню стійкість, замкненість і складність жіночого переживання нерозділеного кохання у світі суворих обмежень.

1.6. Робота над гримом та костюмом персонажу

У створенні сценічного образу Мартіріо основний акцент зроблено на стриманості, пригніченості та внутрішній напрузі героїні. Костюм побудований на темній кольоровій гамі, де домінує чорний колір, що підкреслює її замкнутість, життєву обмеженість і постійний стан

внутрішнього страждання. Основою сценічного одягу є чорна строга сукня, мінімально декоративних елементів на рукавах, підкреслює простоту та емоційну закритість персонажа.

Додатковими важливими елементами є траурна чорна хустка на голові та чорна мереживна шаль. Вони створюють відчуття постійної жалоби та символізують не лише зовнішні обмеження, а й внутрішній стан героїні. Загальний вигляд Мартіріо передає її відчуженість від радості та світлого боку життя.

Особливу роль відіграє простота та відсутність будь-яких яскравих деталей у костюмі. Це підкреслює її стриманий характер і життя в умовах постійного контролю та заборон. Візуальний образ створює враження жінки, яка ніби «розчинена» в атмосфері дому Бернарди Альби і не має можливості проявити себе як особистість.

Грим для Мартіріо виконується максимально природно та стримано. Його головна мета підкреслити втомлений, пригнічений стан героїні. Особлива увага приділяється зоні під очима, де легкі затемнення створюють ефект постійної втоми, безсоння та внутрішнього переживання. Макіяж повністю позбавлений яскравих кольорів, що відповідає загальному настрою образу та її закритому внутрішньому світу.

Волосся акуратно приховане під чорною хусткою, що символізує не лише традиційний траур, а й повне підпорядкування правилам дому та матері. Усе це підкреслює відсутність свободи та постійний контроль, у якому перебуває героїня.

У цілому костюм і грим Мартіріо створюють образ стриманої, замкненої та емоційно пригніченої жінки. Через зовнішні засоби виразності підкреслюється її внутрішній конфлікт, невисловлені почуття та постійна боротьба між бажанням любові й неможливістю її реалізації в умовах суворих суспільних правил.

1.7. Список використаних джерел.

1. Брюховецька Л., Котенок В. Талант і гра. Українські актори театру і кіно. Київ : «Саміт-книга», 2020. 400 с.

2. Веселовська Г.І. (). Більше ніж театр: Національний академічний драматичний театр ім.

Івана Франка, 2001-2012. Україна: Видавничий дім Антиквар, 2019. 324 с.

3. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА») / А.В. Курова.Одеса: Фенікс, 2020. 79 с.

4. Стадніченко Н. В. Театральне мистецтво як засіб формування суспільних відносин: ґенеза проблеми методологія, теорія і практика : Збірник наукових праць. Випуск 3 (84). За матеріалами IX Міжнародної науково-практичної конференції «Культурна особистість у світлі виховання, освіти і духовної безпеки» (23 травня 2018 року, м. Київ) Частина II. Сєвєродонецьк 2018.С. 124–139.

5. Словник-довідник професійного тезауруса майбутнього актора / наук. редакція: Г. В. Локарєва, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. 300 с.

1.8. Додатки.

Додаток А

Федеріко Гарсія Лорка «Дім Бернарди Альби», роль Мартіріо

ВСТУП 2

Метою даного розділу є комплексне дослідження сценічного образу Душі Світла у п’єсі-казці Моріса Метерлінка «Блакитний птах», аналіз її символічного та філософського значення, розкриття внутрішньої сутності персонажа, особливостей її взаємодії з іншими дійовими особами, а також визначення засобів сценічної виразності (пластики, гриму та костюма), які забезпечують створення цілісного художнього образу на сцені.

П’єса-казка Моріса Метерлінка «Блакитний птах» є одним із найяскравіших творів символістської драматургії, у якому через казкові образи та алегоричні персонажі розкривається глибока філософська ідея пошуку щастя та духовного сенсу людського життя. Центральною особливістю твору є поєднання реальності та уявного світу, де кожен персонаж уособлює певну ідею, моральну якість або внутрішній стан людини.

Особливе місце в системі образів займає Душа Світла — символ добра, чистоти, духовної гармонії та внутрішнього просвітлення. Вона виступає не просто казковим персонажем, а своєрідним духовним провідником, який супроводжує головних героїв Тільтіля та Мітіль у їхній подорожі до пізнання істини. Саме через її образ автор передає думку про те, що справжнє щастя людини знаходиться не у зовнішньому світі, а всередині неї самої — у здатності любити, співчувати, розуміти та бачити красу простих речей.

Актуальність дослідження образу Душі Світла полягає в необхідності глибшого розуміння символічної природи персонажа та його ролі у формуванні ідейного змісту п’єси. Цей образ поєднує в собі як казкову легкість і умовність, так і глибокий філософський зміст, що робить його важливим для аналізу сценічного втілення.

У процесі роботи над розділом особлива увага приділяється формуванню сценічного характеру Душі Світла, визначенню її функції у розвитку сюжету та впливу на інших персонажів. Важливим аспектом є також дослідження її «роману життя» як символічного існування духовної істоти, яка

не має реального віку чи соціального статусу, але виконує ключову роль у моральному розвитку героїв.

Окремо розглядаються засоби сценічної виразності, зокрема костюм і грим, які допомагають підкреслити її світлий, ефемерний і водночас величний образ. Через візуальні та пластичні рішення створюється уявлення про Душу Світла як про уособлення внутрішнього світла людини, яке веде до пізнання істини та гармонії.

Таким чином, даний розділ спрямований на всебічне осмислення образу Душі Світла як центрального символу духовного провідництва у п’єсі «Блакитний птах» та на аналіз засобів його сценічного втілення.

РОЗДІЛ2. Моріс Метерлінк «Блакитний Птах»

2.1. Процес формування характеру сценічного персонажу Душа Світла

Під час роботи над образом Душі Світла з п’єси-казки Моріса Метерлінка «Блакитний птах» я ознайомилася зі змістом твору, його символікою та філософським підтекстом. Особливу увагу було приділено ідеї пошуку щастя, духовного прозріння та внутрішнього світла людини, які є головними темами цього твору.

Душа Світла постає як символ добра, чистоти, надії та внутрішньої гармонії. Вона супроводжує героїв у їхній подорожі, допомагаючи їм краще зрозуміти себе та навколишній світ. Саме тому при формуванні сценічного образу важливо було передати не лише зовнішні риси персонажа, а насамперед її духовну сутність.

На початку роботи образ Душі Світла сприймався як легкий, майже ефемерний та казковий. Вона здавалася уособленням ніжності та спокою, яка існує поза межами звичайної реальності. Проте під час глибшого аналізу стало зрозуміло, що цей персонаж має важливу функцію вона є провідником між світом людей і світом духовних істин.

Особливу увагу було приділено внутрішній енергетиці героїні. Душа Світла не просто супроводжує персонажів, а допомагає їм усвідомити цінність простих речей, внутрішнього добра та щастя, яке знаходиться поруч, але часто залишається непоміченим. Вона допомагає та підсвічує правильний вибір для головних героїв. Це стало ключовим моментом у формуванні її сценічного характеру.

Працюючи над роллю, я прагнула передати правильну плавну пластку персонажа. Важливо було створити образ, що викликає відчуття спокою, довіри та внутрішньої чистоти. Душа Світла не має різких емоційних та фізичних проявів, її сила у гармонії.

У процесі роботи стало очевидно, що цей персонаж є не просто казковим образом, а символом внутрішнього світла людини, яке допомагає знаходити

істину та розуміти справжні цінності життя. Саме це усвідомлення стало основою формування сценічного характеру Душі Світла.

2.2. Створення «роману життя» Душа Світла

Душа Світла одна з духовних істот у казковому світі Моріса Метерлінка «Блакитний птах». Вона не має звичайного людського віку чи сім'ї, бо належить до світу символів і уособлює чистоту, надію та внутрішнє світло людини. Її завдання вести героїв, допомагати їм пізнати істину і зрозуміти справжні цінності життя.

З самого початку подорожі Душа Світла з'являється як образ легкості, прозорості та внутрішньої гармонії. Вона супроводжує Тільтіля та Мітіль у їхніх пригодах, допомагає їм розрізняти справжнє щастя від ілюзій і навчитися цінувати прості радощі життя. Її присутність символізує духовну силу та чистоту серця, яку можна знайти у самому собі.

Особливий етап її існування у казці перевтілення в хвору дівчинку, яка страждає і чекає на допомогу. У цьому образі Душа Світла стає більш близькою до людей, показуючи, що навіть найчистіші та найсвітліші сутності можуть відчувати біль і слабкість. Вона переживає страждання й потребу в турботі, що дозволяє героям проявити співчуття і щедрість. Саме тоді Тільтіль віддає Душі Світла свою горлицю, символізуючи акт взаємної підтримки, доброти і дарування частини свого внутрішнього світла іншому.

Протягом п'єси Душа Світла залишається вірною собі: вона продовжує вести дітей, відкривати їм істину і допомагає зрозуміти, що щастя приховане в простих речах любові, доброті та гармонії з навколишнім світом. Вона дає право вибору підсвічуючи при цьому істину.

Наприкінці історії Душа Світла перевтілюється, залишаючи героїв з новим розумінням щастя і внутрішньої гармонії. Вона демонструє, що справжнє світло людини завжди існує всередині і його можна дарувати іншим, роблячи їх щасливішими.

2.3. Характеристика персонажу

Вік персонажа: не визначається (казковий, символічний образ).

Середовище, де виріс персонаж: світ-символів і духовних істот, простір між реальністю та уявою, де відбувається пошук істини та щастя.

Соціальне походження: не має соціального походження, є уособленням духовної сутності.

Типові риси середовища: світ наповнений символами, випробуваннями та алегоріями; кожне явище має прихований сенс; головною метою є пізнання істини, внутрішнього світла та справжнього щастя та гармонії.

Надзадача п'єси: показати, що справжнє щастя людини полягає не у зовнішніх матеріальних речах, а у внутрішньому світлі, любові, доброті та здатності бачити цінність простих речей.

Наскрізна дія персонажа: супроводжувати героїв у їхній подорожі, спрямовувати їх до розуміння істини, допомагати відрізняти справжні цінності від ілюзій, підтримувати духовний розвиток Тільтіля та Мітіль.

Головні думки персонажа: Душа Світла уособлює ідею, що світло і щастя існують всередині людини. Вона допомагає героям усвідомити, що справжні цінності приховані в любові, доброті, сім'ї та внутрішній гармонії, а не у зовнішніх бажаннях чи матеріальних речах.

Смаки, навички, заняття: спрямовує, допомагає, підтримує, «освітлює» шлях героям, здатна змінювати форму, з'являтися в різних образах (зокрема хворої дівчинки), щоб наблизити істину до людського розуміння.

Головна риса характеру: доброта.

Інші риси характеру: доброта, світлість, співчутливість, спокій, гармонійність, жертовність, чутливість, мудрість.

Внутрішній конфлікт: як символічний персонаж не має класичного психологічного конфлікту, але її сутність полягає у взаємодії між духовною чистотою та необхідністю проявлятися в різних формах, щоб бути зрозумілою людям (зокрема через перевтілення в хвору дівчинку).

Еволюція персонажа: Душа Світла не змінюється внутрішньо, але розкривається через різні образи під час подорожі героїв. Вона залишається

постійним символом істини, поступово підсилюючи усвідомлення того, що світло і щастя знаходяться всередині людини.

2.4. «Схема» спілкування Душі Світла з іншими дійовими особами

Душа Світла – Тільтіль

Душа Світла супроводжує хлопчика протягом усієї подорожі, направляє його на пізнання істини та справжнього щастя. Вона підтримує його у складні моменти, допомагає відрізнити справжнє добро від ілюзій і символів. Її вплив делікатний, ніжний, вона мовби освітлює шлях дітей.

Душа Світла – Мітіль

З дівчинкою Душа Світла взаємодіє схоже, але більш обережно: допомагає Мітіль усвідомити значення співчуття, відваги та самопожертви. Вона спрямовує Мітіль через труднощі, підтримує та заспокоює її внутрішню гармонію, не нав'язуючи власних рішень.

Душа Світла – Мама

Душа Світла ставиться до матері героїв з розумінням і повагою, показуючи приклад моральної сили та терпіння.

Душа Світла – Фея

Фея виступає провідником у магічному світі, а Душа Світла підтримує її ініціативу і додає морального та духовного змісту їхнім діям. Взаємодія спрямована на допомогу героям у пізнанні істини.

Душа Світла – Собака

Душа Світла сприймає його як символ вірності та інстинктивної любові. Вона ненав'язливо допомагає Тільтілю зрозуміти цінність відданості й дружби, підкреслюючи моральний урок.

Душа Світла – Кішка

З кішкою спілкування алегоричне: вона символізує хитрість і незалежність. Душа Світла допомагає героям не піддаватися спокусам, показує цінність внутрішнього світла навіть у стосунках з непередбачуваними істотами.

Душа Світла – Цукор

Душа Світла пояснює його значення як символу радості та насолоди. Вона допомагає героям зрозуміти різницю між миттєвими задоволеннями і справжнім щастям, яке народжується у серці.

Душа Світла – Вода

Взаємодія з Водою символізує очищення і життєву силу. Душа Світла спрямовує героїв усвідомлювати цінність життя, піклування про інших та гармонію з природою.

Душа Світла – Хліб

Хліб уособлює основи життя і матеріальну підтримку. Душа Світла через його образ показує, що справжня цінність у тому, що живить тіло і душу, а не у розкоші чи багатстві.

Душа Світла – Вогонь

З Вогнем Душа Світла підтримує символ внутрішньої енергії, жаги до пізнання та духовного розвитку. Він показує героям силу світла, знання і мужність у пошуках істини. У казці навіть говориться що Вогонь є родичем Душі Світла.

Душа Світла- Ніч

Душа Світла ставиться до Ночі з повагою та обережністю. Вона розуміє її необхідність як природної складової життя: Ніч дає відпочинок, час для роздумів і внутрішнього осмислення. Водночас Душа Світла намагається захистити дітей від страхів і спокус, які приходять із темрявою, вказуючи, що у кожній складній чи темній ситуації можна знайти світло і надію.

2.5. Аналіз змісту художньо-естетичної інформації

Події п’єси «Блакитний птах» розгортаються у чарівному світі, де Тільтіль і Мітіль вирушають на пошуки символічного Блакитного Птаха щастя. На своєму шляху вони зустрічають магічних і алегоричних персонажів: Собаку, Кішку, Воду, Вогонь, Хліб, Цукор, Фею, Душу Світла, Ніч. Ця казкова подорож поєднує реальні життєві уроки з фантастичною обставиною, створюючи простір для морального і духовного розвитку героїв.

Душа Світла виступає центральним моральним і духовним персонажем. Вона спрямовує дітей, допомагає їм розпізнати справжні цінності життя: доброту, співчуття, щирість, вміння любити і ділитися. Через її образ Лорка показує, що справжнє щастя не полягає в матеріальних благах або миттєвих задоволеннях, а формується через внутрішнє світло душі і духовне зростання.

Особливо значущим є епізод, коли Душа Світла перевтілюється у хвору дівчинку. Цей момент підкреслює її жертовність і здатність до співпереживання. Кульмінацією стає сцена, коли Тільтіль віддає Душі Світла свою горлицю символ довіри, любові та внутрішнього світла, що підтверджує головну ідею п'єси: щастя народжується через духовне збагачення, здатність віддавати та піклуватися про інших.

Ніч у п'єсі постає як символ темряви, невідомого і внутрішніх випробувань. Вона створює атмосферу загадковості та страху, підкреслюючи труднощі на шляху до пізнання щастя. Душа Світла ставиться до Ночі з розумінням і повагою: вона не заперечує її існування, а навчає дітей знаходити світло навіть у темряві, бачити надію у складних обставинах. Такий баланс між світлом і темрявою підкреслює мудрість і гармонійність Душі Світла.

Інші персонажі Собака, Кішка, Вода, Вогонь, Хліб, Цукор і Фея – виконують функцію наставників і символів різних аспектів життя. Вони допомагають Тільтілю і Мітіль усвідомити важливість дружби, турботи, щедрості та цінності повсякденних радощів. Взаємодія цих персонажів з Душею Світла створює систему моральних уроків, де кожне випробування або зустріч стають засобом розвитку дитячих героїв.

Фінал п'єси має символічний характер: пошук Блакитного Птаха закінчується усвідомленням, що щастя існує поруч, у простих і духовних речах, у доброті, любові та взаємній підтримці. Душа Світла уособлює моральний і духовний орієнтир, який веде героїв до правильного розуміння себе і світу.

Отже, «Блакитний птах» – це казка-алегорія про пізнання себе, духовне зростання і щастя, яке формується через внутрішнє світло душі. Душа Світла

у цій історії виступає символом мудрості, чистоти серця і морального провідника, а її взаємодія з іншими персонажами дозволяє показати, що справжнє щастя неможливе без жертовності, співчуття та гармонії з навколишнім світом.

2.6. Робота над гримом та костюмом персонажу

У створенні сценічного образу Душі Світла основний акцент зроблено на чистоті, світлості та казковій героїні. Костюм побудований на світлій кольоровій гамі, де домінує білий колір, що символізує її духовну чистоту, невинність і внутрішнє світло. Основою сценічного образу є білосніжна сукня, доповнена білосніжною накидкою, що підкреслює велич і легкість персонажа та створює відчуття небесної чистоти.

На голові Душі Світла золотий лавровий вінок, який підсвічується. Він нагадує про святість, чистоту і мудрість героїні, роблячи її подібною до Діви Марії. Вінок служить не лише декоративним елементом, а й символом істини, яку вона несе, освітлюючи шлях іншим персонажам.

Особлива увага приділена гриму. Тон шкіри обличчя світлий, рівний і сяючий, підкреслюючи її надприродну чистоту. Навколо очей і на щоках розташовані легкі блискітки, які створюють ефект казковості та легкого світіння, підкреслюючи чарівну природу Душі Світла. Макіяж мінімалістичний, ніжний і ненав’язливий, щоб не відволікати увагу від внутрішньої сили і духовного світла персонажа.

Світлові ефекти костюма і вінка допомагають створити на сцені образ наставника, духовного провідника та символу надії і доброти. Костюм і грим Душі Світла формують образ світлої, чистої та величної героїні, яка несе мудрість, справедливість, гармонію і духовне світло. Через зовнішні засоби виразності підкреслюється її казковість, внутрішня гармонія та здатність освітлювати шлях іншим персонажам, навіть у складних і темних обставинах.

2.7. Список використаних джерел.

1. Шлемко О. Д. Методика виховання інтонаційно-логічної виразності сценічного мовлення //Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології : Зб. матеріалів Десятої Міжн. наук.-
творчої конф., м. Київ, 21 квітня 2017 р. Київ : НАКККіМ, 2017. С. 158-161.

2. Шлемко О. Д. Підтекст як невід'ємний чинник сценічного мовлення // "Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: дискурси і дискусії": Зб. наукових праць / Наук. ред., упор. : С. Садовенко. Київ : НАКККіМ, 2019. С. 218-224.

3. Барнич М. Майстерність актора: техніка «обману» : навч. посібник ; вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Ліра, 2016. 304 с.

4. 19. Кукуруза Н. В. Робота над естрадним номером: розмовний жанр. Методичні рекомен. Для самост. роботи студентів денної та заочної форм навч. спеціалізації «Режисер естради і масових свят» (спеціальність 6.020201 «Театральне мистецтво»). Івано-Франківськ, 2015. 56 с.

5. Ігнатюк М. Свічадо Зореслова : посібник-хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навч. закладів культури і мистецтв. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 532 с.

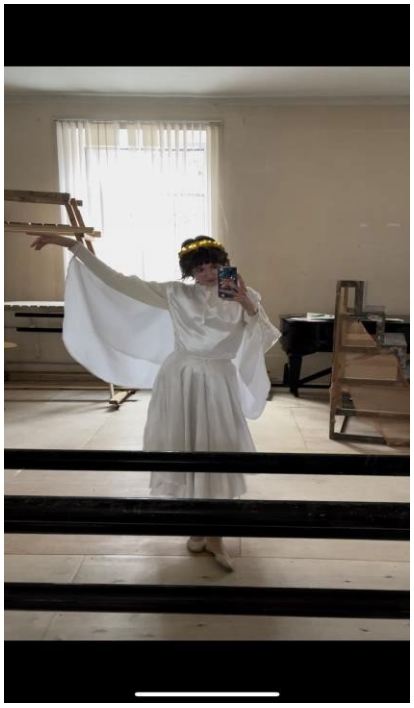
2.8. Додатки.

Додаток А

Моріс Метерлінк «Блакитний Птах», роль Душа Світла.

Додаток В

Моріс Метерлінк «Блакитний Птах», роль Душа Світла.

ВСТУП 3

Метою даного розділу є комплексне дослідження та сценічне осмислення монологу Неди Нежданої «Моно-бомба», аналіз психологічного стану головної героїні, її внутрішнього конфлікту та емоційної динаміки, а також визначення художніх засобів створення сценічного образу сучасної людини, що перебуває в умовах війни. Окрему увагу приділено розкриттю ідейного змісту твору, роботі з підтекстом, постановчому рішенню монологу, а також використанню реквізиту.

Сучасна українська драматургія останніх років активно реагує на події війни, трансформуючи художні форми та зміщуючи акцент у бік документальності, психологізму та особистого досвіду людини в екстремальних умовах. Однією з найпомітніших авторок цього напряму є Неда Нежданa, творчість якої відзначається глибоким осмисленням соціальних і моральних проблем сучасності, а також прагненням показати внутрішній світ людини у стані кризи.

Монолог «Моно-бомба» є яскравим прикладом сучасної драматургії, у якій війна постає не лише як зовнішня подія, а передусім як психологічна реальність, що змінює свідомість людини, її поведінку, систему цінностей і здатність до довіри. Через особистий досвід героїні авторка розкриває вплив війни на щоденне життя, емоційний стан, міжособистісні стосунки та моральний вибір.

У центрі монологу знаходиться образ сучасної жінки, яка змушена жити в умовах постійної небезпеки, інформаційного тиску та втрати звичних життєвих орієнтирів. Її внутрішній світ поєднує стійкість і вразливість, раціональність і емоційність, прагнення до збереження нормального життя та одночасне усвідомлення руйнівної реальності війни. Особливо важливим є мотив втрати довіри та руйнування дружніх зв’язків, що стає одним із ключових джерел внутрішнього конфлікту героїні.

Актуальність звернення до цього твору зумовлена сучасними суспільними умовами, у яких питання війни, травматичного досвіду,

психологічної адаптації та морального вибору є надзвичайно гострими. Монолог дозволяє не лише розкрити індивідуальну історію героїні, а й узагальнити досвід багатьох людей, які переживають подібні обставини.

У процесі роботи над розділом особлива увага приділяється дослідницькому підходу до матеріалу, аналізу психологічного портрета героїні, визначенню художньої мети монологу, а також розробці постановочного рішення сценічного втілення. Важливим аспектом є також побудова характеру персонажа через емоційні стани, внутрішні ритуали та реакцію на події війни.

Таким чином, даний розділ спрямований на глибоке осмислення монологу «Моно-бомба» як сучасного драматургічного тексту, що відображає реалії війни та внутрішній світ людини, а також на аналіз засобів сценічного втілення складного психологічного образу героїні.

РОЗДІЛ 3. Неда Неждана «Моно-Бомба»

3.1. Визначення ідеї проєкту, пошук літературного матеріалу

Працюючи над монологом із п'єси «Моно-бомба» Неди Нежданої, я ставлю перед собою завдання дослідити внутрішній світ героїні, яка живе в умовах війни та намагається осмислити події, що змінили її життя. Мене зацікавила тема впливу війни на людину, її світогляд, моральні цінності та стосунки з іншими людьми. Особливу увагу привертає проблема втрати довіри, руйнування дружби між людьми та народами, а також усвідомлення власної громадянської позиції в часи суспільних випробувань.

Основна ідея твору полягає в засудженні війни як руйнівної сили, що приносить біль, смерть і роз'єднання. Авторка показує, як війна змінює людину, змушує її переосмислювати звичні поняття дружби, миру, братерства та відповідальності. Через монолог героїні Неда Неждана передає думку про те, що байдужість і мовчання перед обличчям несправедливості можуть бути не менш небезпечними, ніж сама агресія.

Під час пошуку літературного матеріалу я звернулася до творчості Неди Нежданої, оскільки її твори вирізняються актуальною проблематикою, глибоким психологізмом і відображенням сучасних суспільних процесів. Саме тому мій вибір зупинився на п'єсі «Моно-бомба», у якій порушуються важливі питання війни, людської гідності, національної самоідентифікації та морального вибору. Для підготовки проєкту було опрацьовано текст п'єси, матеріали про творчість авторки.

3.2. Вибір драматургічного матеріалу та обґрунтування актуальності.

Для дослідження я обрала монолог «Моно-бомба» Неда Неждана, оскільки він є яскравим прикладом сучасної української драматургії, яка відображає реалії війни та психологічний стан людини у складних життєвих обставинах. Монолог героїні показує внутрішній світ людини, яка змушена жити поряд із смертю, переживати страх, втрати, розчарування у довірі та дружбі, а також шукати власні моральні орієнтири.

Актуальність вибору цього матеріалу зумовлена тим, що він відображає сучасні соціальні та психологічні проблеми, які особливо відчутні в умовах війни: страх за життя, розрив звичних соціальних зв'язків, вплив медіа та інформаційного простору на світосприйняття, втрату базових цінностей людського спілкування. Крім того, монолог дозволяє проаналізувати тему людської стійкості, здатності до співчуття та морального вибору.

3.3. Дослідницька база.

У процесі роботи над монологом Неди Нежданої «Моно-бомба» я спираюся на текст твору, аналіз сучасної української драматургії та дослідження теми війни. Особливу увагу приділяю психологічному стану героїні, її внутрішнім переживанням та способам адаптації до життя в умовах війни.

Під час роботи над образом досліджую підтекст реплік, емоційні переходи персонажа від зовнішнього спокою до внутрішнього болю, страху, гніву та розчарування. Важливим аспектом є аналіз впливу війни на людську свідомість, міжособистісні стосунки, втрату довіри та переосмислення понять дружби, миру і національної ідентичності.

Для глибшого розуміння монологу звертаюся до історичного та суспільного контексту російсько-української війни, що став основою твору. Також використовую матеріали з психології травми, стресу та посттравматичного досвіду, які допомагають точніше розкрити внутрішній світ героїні та передати її емоційний стан засобами сценічного мистецтва.

3.4. Первинний психологічний портрет персонажа.

Героїня монологу Неди Нежданої «Моно-бомба» жінка 20–40 років, сучасна українська особистість, яка живе в умовах війни. Вона поєднує внутрішню стійкість із глибокою емоційною вразливістю, здатна адаптуватися до постійного ризику та небезпеки, зберігаючи повсякденні ритуали (кава, музика, дихальні вправи, фізичні вправи) як засоби самозаспокоєння. Героїня характеризується високим рівнем рефлексії, критичним мисленням щодо соціального та політичного середовища, складними моральними

переживаннями та гострим відчуттям втрат і несправедливості. Вона одночасно реалістично сприймає буденність і гостро відчуває психологічний та моральний тиск війни, що робить її багатовимірним, емоційно насиченим та психологічно глибоким персонажем.

3.5. Визначення художньої мети.

Художня мета роботи над монологом Неди Нежданої «Моно-бомба» полягає у створенні живого, психологічно насиченого образу сучасної української жінки, яка опинилася у воєнній реальності. Основний акцент робиться на внутрішньому конфлікті героїні, її переживаннях, страхах і способах адаптації до постійної небезпеки. Через монолог важливо показати, як війна впливає не лише на фізичну безпеку людини, а й на її моральні та етичні цінності, міжособистісні стосунки та соціальні зв'язки.

Особлива увага приділяється темі втрати дружби та близьких стосунків. Монолог розкриває трагізм того, що раніше близька подруга, з якою героїня ділилася таємницями, дитячими іграми та підтримкою, стає чужою через різні позиції щодо війни та політики. Листи подруги, які виглядають щирими і дружніми, насправді підкреслюють нерозуміння та дистанцію: вона живе у «мирному» просторі і не усвідомлює або не визнає наслідків війни для героїні та її народу. Це породжує почуття зради, болю та емоційної ізоляції, що стає важливим художнім мотивом твору.

Художня мета також включає показ процесу переосмислення героїнею цінності дружби та довіри: вона змушена відокремлювати справжні людські зв'язки від фальші та політичної позиції, яка розділяє людей. Через переживання втрати близької людини, героїня демонструє, що війна руйнує не лише фізичний простір, а й емоційні та духовні зв'язки, роблячи людину свідком і носієм травматичного досвіду.

3.6. Аналіз монологу та внутрішнього конфлікту.

Монолог Неди Нежданої «Монобомба» демонструє внутрішню боротьбу героїні між усвідомленням небезпеки та прагненням зберегти нормальність у повсякденному житті. Вона поєднує буденні дії, які

заспокоюють і створюють відчуття контролю, із гострим усвідомленням втрат, смерті та моральної несправедливості.

Особливе місце займає конфлікт стосунків із близькою людиною: позиція подруги щодо війни віддаляє їх, викликає розчарування і відчуття емоційної ізоляції. Цей досвід змушує героїню переосмислювати значення дружби, довіри та взаєморозуміння, підкреслюючи, що війна руйнує не лише фізичний, а й психологічний простір.

Внутрішній конфлікт також проявляється у протиріччі між бажанням зберегти людяність та необхідністю виживати, коли світ навколо стає небезпечним і непрогнозованим. Через це монолог створює образ людини, яка змушена адаптуватися до екстремальних обставин, балансуючи між емоційним болем і прагненням продовжувати жити.

3.7. Постановчий план.

У роботі над монологом розвиток образу героїні планується поступовим, поетапним нарощуванням емоційної напруги. Початок монологу має бути спокійним: героїня описує свій сон.

Далі відбувається перехід до інтерактивної взаємодії з глядачем: вона ставить запитання «А що якщо крикнути вам „бомба“? Що ви будете робити?», що вводить елемент напруженості та змушує слухача включитися в переживання героїні.

Наступний етап – читання повідомлення від подруги, рефлексія та запис відео-відповіді, під час якого використовується реквізит – скляна музична куля, подарована подругою у дитинстві. Цей епізод відзначається ростом напруги, демонстрацією несхвалення позиції подруги та внутрішнього конфлікту героїні.

Емоційний пік досягається під час обговорення війни, пояснення, хто почав конфлікт, і показу реальних наслідків для народу та близьких. Після цього відбувається тимчасове спадання емоцій: героїня розповідає про способи боротьби зі стресом та відновлення психологічного балансу.

Монолог завершується циклічним повторенням початкової сцени про сон, цього разу героїня спокійно сидить за столом, тримаючи в руках музичну кулю, що підкреслює контраст між внутрішнім спокоєм і зовнішньою напругою та створює ефект замкнутого емоційного кола.

Таким чином, розвиток образу відображає перехід від спокою до емоційного напруження, конфлікту і розчарування, а потім – до тимчасового заспокоєння, що дозволяє глядачу відчути психологічну глибину та багатошаровість героїні.

3.8. Сценічне рішення монологу.

Сценічне рішення монологу базується на поєднанні статичних моментів із динамічними переходами, використанні реквізиту як символу минулого та емоційної пам’яті, а також на інтерактивності з глядачем, що підкреслює психологічну глибину та багатошаровість образу героїні.

3.9. Побудова характеру персонажа.

Характер героїні формується через поєднання чутливості та рішучості. Вона уважна до дрібниць і здатна помічати деталі, що відображають ставлення оточення до війни та людей навколо. Героїня демонструє здатність до глибокого емоційного проживання пережитого, при цьому не втрачає критичного погляду на реальність.

Важливим аспектом її особистості є моральна позиція: вона чітко усвідомлює правильне і неправильне, конфліктує із зовнішніми обставинами та словами інших, коли вони суперечать її цінностям. Її внутрішній світ багатий на спогади, символи дитинства та особисті ритуали, які допомагають зберігати цілісність особистості.

Героїня вміє контролювати емоції та використовувати власні способи відновлення – фізичні вправи, слухання музики, медитативні дії – що робить її стійкою навіть у кризових ситуаціях. Водночас вона залишається вразливою до зради, втрати довіри та порушення близьких стосунків, що підкреслює її людяність і психологічну глибину.

3.10. Аналіз недоліків та досягнень, виявлених у роботі над проєктом.

У процесі роботи над монологом вдалося розкрити психологію героїні, показати поступовий розвиток емоційної напруги та внутрішній конфлікт через поєднання спокійних і драматичних моментів. Використання реквізиту – музичної кулі – ефективно підкреслює символіку минулого та втрати близьких стосунків. Циклічна структура монологу дозволяє демонструвати контраст між буденністю та кризовим досвідом, створюючи багатошаровий образ героїні.

Серед основних труднощів варто відзначити складність досягти потрібного емоційного стану героїні у межах сцени, особливо під час переходу від спокою до піків напруги та зворотно. Це вимагало високої концентрації, точного контролю інтонації, міміки та рухів, щоб передати психологічну глибину без перевантаження глядача інформацією.

Незважаючи на ці труднощі, робота над монологом дозволила поглибити розуміння психології персонажа, навчитися відтворювати складні емоційні стани на сцені та опрацьовувати багатошарові сенси тексту, що є важливим досвідом для подальшої творчої діяльності.

3.11. Список використаних джерел.

1. 1974 – народився соліст Паризької національної опери, доброволець «ДУК-ПС» Василь Сліпак. Український інститут національної пам’яті.
2. 10. Веселовська Н., Литвин Н. Мовностилістичні особливості монодрами «Otvetka@ua» Неди Нежданої. Лінгвостилістичні студії. Луцьк, 2021. Вип. 14. С. 26–33.
3. 15. Гарбузюк М. Монотеатр: світо- і самопізнання. Нотатки з XIII Міжнародного фестивалю «Марія». Просценіум. 2017. № 47–49.
4. Липківська А. Світ у дзеркалі драми. Київ : Кий, 2007. 356 с.
5. Шаповал М. Іншість Неди Нежданої: автор-персонаж і читач-персонаж як внутрішньотекстові проекції суб’єкта мовлення драматичного твору. Актуальні проблеми української літератури і фольклору. Вінниця, 2010. № 15.
6. Скибицька Ю. Трансформація постмодерної поетики в драматургічній творчості Неди Нежданої. Літературознавчі студії. 2015.

3.12. Додатки.

Додаток А

Неда Неждана «Моно-Бомба».

Додаток В

Неда Неждана «Моно-Бомба».

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дослідження було здійснено комплексне опрацювання трьох різнопланових акторських завдань: класичного драматичного образу (Мартіріо з п’єси Ф. Гарсії Лорки «Дім Бернарди Альби»), символічного персонажа (Душа Світла з п’єси-казки М. Метерлінка «Блакитний птах») та сучасного психологічного монологу (героїня «Моно-бомби» Н. Нежданої). Такий підхід дав змогу простежити еволюцію акторського мислення від соціально-психологічного реалізму до символічного узагальнення та сучасної психологічної драми.

У процесі роботи над образом Мартіріо було встановлено, що її характер формується під впливом жорсткої системи сімейного контролю, соціальних заборон і глибоких особистих травм. Аналіз драматургічного матеріалу дав змогу розкрити багатошаровість персонажа: зовнішня стриманість і замкнутість приховують внутрішню драму, пов’язану з нерозділеним коханням, почуттям меншовартості та тривалим емоційним пригніченням. Центральним у побудові образу став внутрішній конфлікт між природною потребою в любові та страхом осуду матері, що визначає поведінку героїні протягом усього твору. У результаті роботи було сформовано цілісний сценічний образ, у якому зовнішня пластика, костюм, грим і психологічна мотивація взаємно узгоджені.

Під час роботи над образом Душі Світла було визначено її символічну природу як уособлення духовної чистоти, гармонії та морального орієнтира. Дослідження показало, що цей персонаж виконує функцію духовного провідника, який спрямовує інших героїв до усвідомлення істинних цінностей. Особливу увагу було приділено пластичному вирішенню образу, де плавність рухів, світла кольорова гама костюма та мінімалістичний грим формують відчуття ефемерності й внутрішнього світла. У результаті сформовано розуміння Душі Світла як метафоричного образу внутрішньої істини людини, що веде до гармонії та духовного розвитку.

Робота над монологом Неди Нежданої «Моно-бомба» дозволила дослідити сучасний тип персонажа, сформований умовами війни та психологічної травми. Було встановлено, що головною особливістю образу є поєднання повсякденної поведінки з глибоким внутрішнім емоційним надламом. Центральним конфліктом виступає не лише страх фізичної небезпеки, а й руйнування довіри між людьми та емоційна ізоляція. Важливим результатом стало опрацювання сценічної структури монологу, де поступове нарощування емоційної напруги, використання реквізиту як символу пам’яті та циклічна композиція створюють цілісний психологічний малюнок ролі.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що виконані акторські завдання дозволили сформувати цілісне уявлення про різні рівні сценічного існування персонажа: соціально-психологічний (Мартіріо), символічно-філософський (Душа Світла) та сучасний психологічно (героїня «Моно-бомби»). Робота над цими образами сприяла розвитку ключових професійних навичок: аналізу драматургічного матеріалу, створення «роману життя» персонажа, побудови внутрішніх мотивацій, роботи з підтекстом, сценічною пластикою, гримом і костюмом.